

Голові

разової спеціалізованої вченої ради

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

доктору пед. наук, проф. Рябовій З.В.

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри філософії і освіти
дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Кравчинської Тетяни Сергіївни

на дисертаційне дослідження **Шабали Юлії Анатоліївни**

**«Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної
роботи закладів загальної середньої освіти»**, подане на здобуття наукового
ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – «Освіта / Педагогіка» за
спеціальністю – 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність та доцільність проблеми дослідження, обраної Ю. А. Шабалою, не викликає сумнівів з багатьох міркувань. По-перше, дисертаційне дослідження присвячено проблемі професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Українська освіта переходить на новий щабель розвитку та є атрибутом сучасної розвиненої країни. Особливістю змін, які відбуваються в освіті України, є перехід до навчання за Концепцією Нової української школи, спрямованої на формування в учнів здатностей творчо діяти, отримувати знання й застосовувати їх на практиці. По-друге, за Концепцією «Нова українська школа» сучасна школа потребує вчителя нового формату, який виконує в освітньому процесі роль новатора, наставника, фасилітатора, консультанта, тьютора, має академічну свободу, організовує дитиноцентрований освітній процес та навчається неперервно впродовж життя.

Ключовою фігурою сучасних процесів модернізації освіти, безсумнівно,

є вчитель, чий рівень професійного розвитку має забезпечувати дієвість освітніх перетворень. Нові вимоги до професійної компетентності вчителя ставлять на порядок денний завдання суттєвих змін у технологіях й змісті підготовки педагогічних кадрів, приведення їх у відповідність з освітніми реаліями сьогодення. Таким чином, в умовах реформування системи освіти професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти є одним із основних завдань у процесі забезпечення сучасного рівня якості освіти.

Ураховуючи вищезазначене, дисертаційне дослідження Ю. А. Шабали «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є актуальним у контексті цілеспрямованого впливу на професійний розвиток учителів з метою створення умов для розвитку та здатності сформувані в учнів компетентності XXI століття.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 25 друкованих працях, із них – 23 одноосібні, 2 – у співавторстві, 11 статей (з яких 6 – у провідних наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», 1 – у міжнародному виданні, 4 – в інших журналах та збірниках), 12 – матеріали конференцій, 2 – навчально-методичне видання.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології» ДЗВО «Університет менеджменту освіти» ЦППО НАПН України (державний реєстраційний номер 0117U002380). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 12 від 21.11.2016 р.) та на засіданні Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук України (протокол № 1 від 31.01.2017 р.).

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Дисертанткою опрацьовано певний масив психолого-педагогічної літератури

(список опрацьованих джерел складає 228 найменування, з яких – 23 іноземними мовами).

Дисертаційне дослідження здійснювалося протягом 2016–2022 років. У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його мету, основні завдання, об'єкт, предмет, методи наукового пошуку; висвітлено наукову новизну, практичне значення, представлено результати впровадження.

У першому розділі, що має назву «Теоретико-методологічні основи професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти», автор на основі аналізу вітчизняної й зарубіжної педагогічної, психологічної, навчально-методичної літератури з'ясовує стан розробленості окресленої проблеми; визначає ключові поняття дослідження, приділяючи увагу результатам наукових досліджень відомих вітчизняних та зарубіжних вчених.

У результаті проведеного контент-аналізу теоретико-методологічних основ професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти дозволив визначити методологічні підходи до професійного розвитку вчителів початкової школи та виокремити принципи їх реалізації.

Другий розділ дисертаційного дослідження Юлії Анатоліївни «Інтерактивна технологія та педагогічні умови професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» починається з визначення критеріїв та показників рівня професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Представлено педагогічні умови та обґрунтування інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Представлено авторську модель – модель інтерактивної технології професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти, яка реалізується через цільовий,

теоретичний, процесуальний та результативний блоки.

Крім того, у другому розділі описано, що всі етапи реалізації авторської моделі інтерактивної технології професійного розвитку відповідають закономірностям професійного розвитку вчителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

У третьому розділі дисертаційної роботи – «Експериментальна перевірка педагогічних умов та інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» – описано організацію та проведення педагогічного експерименту. Зроблені висновки порівняльного аналізу результатів дослідження до та після проведення формувального етапу експерименту. В експериментальній і контрольній групах зроблено висновок, що в експериментальній групі виявлена позитивна динаміка у всіх рівнях сформованості критеріїв професійного розвитку, у контрольній групі суттєвої позитивної динаміки виявлено не було.

Також було розроблено методичні рекомендації, що ґрунтуються на визначених педагогічних умовах та апробованій моделі інтерактивної технології професійного розвитку учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. На с. 76 дисертаційного дослідження додатки починаються з літер Ф, Х, Ц, Ш. Відповідно до ДСТУ 3008:2015 «Інформація і документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення» додатки слід розміщувати в порядку згадування їх в тексті дисертації. Отже, потрібно було розпочати з літер А, Б, В, Г тощо. Також в роботі є граматичні та пунктуаційні помилки, які потребують виправлення й рекомендовано технічне редагування.

2. На с. 84–85 зазначено, що проаналізовано досвід роботи 20 закладів загальної середньої освіти з різних областей України, який був представлений

на X Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» 2018 року за певними критеріями та подано посилання на «Додаток Г», але в додатку лише йде перелік цих закладів. Отже, робота значно виграла б, якби дисертантка подала детальний аналіз досвіду заявлених у додатку закладів відповідно до поданих критеріїв.

3. Вважаємо, що потрібно було б представити більш чітке роз'яснення щодо вибірки респондентів на констатувальному етапі проведення дослідження на с. 145. Також на с. 145 зазначено, що «результати зазначеного дослідження першого етапу представлені у підрозділі 1.3 дисертаційного дослідження». У підрозділі 1.3. Система методичної роботи як середовище професійного розвитку учителів початкової школи також немає чіткого роз'яснення щодо залучених респондентів на цьому етапі (їх вік, стать, досвід роботи, кваліфікаційна категорія тощо).

Слід зазначити, що висловлені зауваження не є принциповими, мають рекомендаційний характер і тому не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження й істотно не знижують його високої теоретичної та практичної цінності.

Дисертаційна праця Ю. А. Шабали відрізняється ґрунтовністю, досить високим рівнем теоретичного узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем. Роботу перевірено за допомогою автоматизованої системи, яка підтвердила відсутність академічного плагіату.

Дисертаційна робота Шабали Юлії Анатоліївни «Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає чинним вимогам, зокрема «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р.; «Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її авторка заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦІПО

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

НАПН України

Т. С. Кравчинська

підпис *Кравчинської Т.С.*
ЗАСВІДЧУЮ:
начальник від. роботи з персоналом